

REGIONALT NETTVERK

Nasjonal rapport

NR. 4 | 2022

NORGES BANK

Ifølge bedriftene i Regionalt nettverk har veksten i aktiviteten avtatt gjennom høsten. Fremover venter bedriftene at kraftig pris- og kostnadsvekst, høyere renter og færre nye oppdrag fra offentlig sektor vil føre til lavere aktivitet. En langt mindre andel av bedriftene begrenses nå av kapasitetsproblemer, og færre bedrifter har problemer med å få tak i kvalifisert arbeidskraft. Likevel er det flere enn normalt som har kapasitetsbegrensninger, og bedriftene beskriver fortsatt arbeidsmarkedet som stramt. Prisveksten er uvanlig høy, men mer enn halvparten av bedriftene tror prisveksten vil avta fremover. Kontaktene venter en årslønnsvekst på 4,0 prosent i år og 4,2 prosent neste år.

Høy prisvekst og redusert lønnsomhet

Det siste året har bedriftene rapportert om høy og tiltagende prisvekst, og veksten har økt videre gjennom høsten. Prisene stiger mer enn tidligere i de fleste næringene. Over halvparten av bedriftene tror prisene vil øke mindre det kommende året, og andelen som venter tiltagende prisvekst blant de husholdningsrettede næringene er den laveste som er målt siden starten av tidsserien i 2005. Flere viser til at prisene på for eksempel kraft og frakt har falt den siste tiden. En del bedrifter tror dessuten at redusert etterspørsel hjemme og ute vil dempe prisveksten fremover.

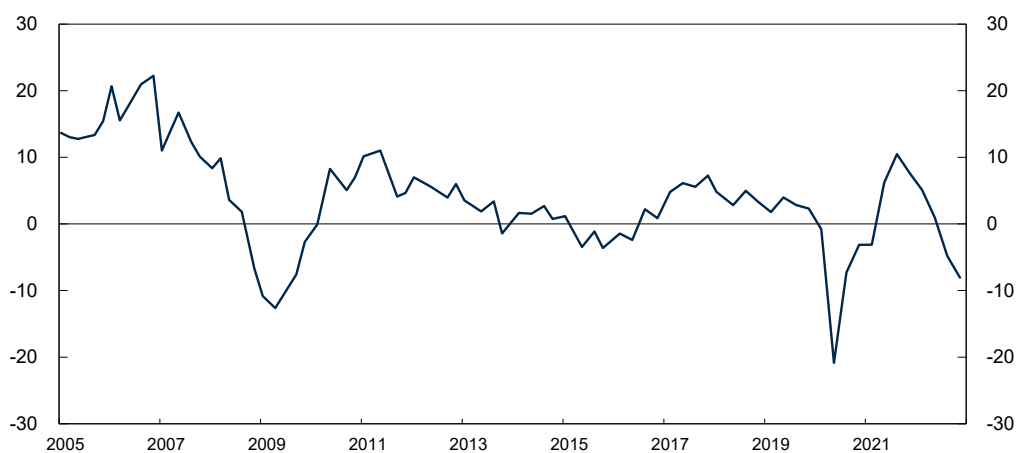
Lønnsomheten hos bedriftene er betydelig lavere enn for ett år siden, og reduksjonen er den største siden våren 2020 (se figur 1). Svekkelsen av lønnsomheten er bredt basert på tvers av næringene. Det er kun oljeleverandørene som rapporterer om økte marginer. Lønnsomheten har falt mest i varehandel og bygg og anlegg.

Utsikter til høyere lønnsvekst neste år

Kontaktene venter at årslønnsveksten i år blir på 4,0 prosent (se figur 2). Det er i tråd med anslaget i forrige runde. Bedriftene venter at lønnsveksten neste år vil tilta til 4,2 prosent. Det er oljeleverandørene og industribedriftene som anslår den sterkeste veksten på 4,4 prosent, mens bedriftene i varehandel og bygg og anlegg venter den svakeste veksten på henholdsvis 3,9 og 4,0 prosent. En stor andel av bedriftene tror den høye prisveksten vil

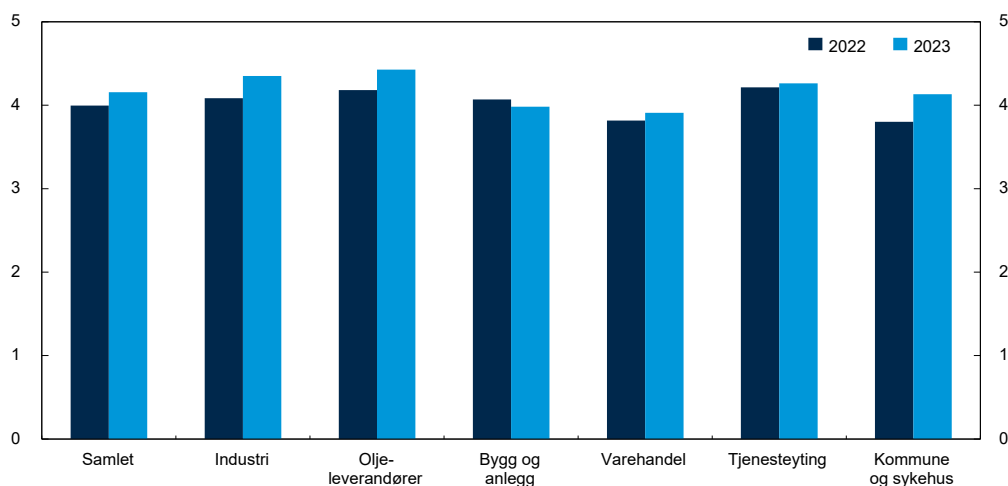
Figur 1. Samlet vekst i lønnsomhet

Endring i driftsmargin siste 3 måneder fra samme periode året før. Prosent

Figur 2. Årslønnsvekst

Forventet årslønnsvekst. Prosent

bidra til økt lønnsvekst neste år, men flere trekker også frem at økt arbeidsledighet og økonomisk tilbakegang vil dempe oppgangen.

Stor usikkerhet om virkninger av økte kostnader og priser

Bedriftene melder om avtakende vekst i aktiviteten gjennom høsten (se figur 3). I varehandelen og industrien har aktiviteten falt, mens oppgangen har tiltatt blant oljeleverandørene (se figur 4).

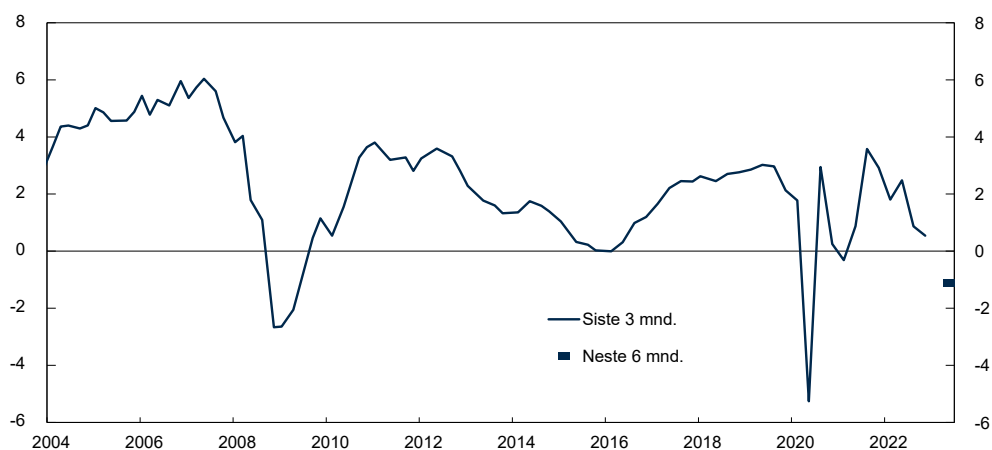
Bedriftene venter at sterk pris- og kostnadsvekst, høyere renter og færre nye oppdrag fra offentlig sektor vil bidra til lavere aktivitet gjennom vinteren. Utsiktene er de svakeste siden januar 2009. Mange bedrifter omtaler markedet som avventende, og de fleste betegner usikkerheten som uvanlig stor. Oljeleverandørnæringen venter derimot vekst fremover. Innenfor olje og energi er det stor investeringsvilje og økende oppdragsmengde.

Svak ordreinngang i bygg og anlegg

Den siste tiden har aktivitetsnivået i bygg og anlegg vært ganske stabilt. Gode ordreserver har bidratt til å holde aktivitetsnivået oppe. Høye byggekostnader og redusert nyboligsalg

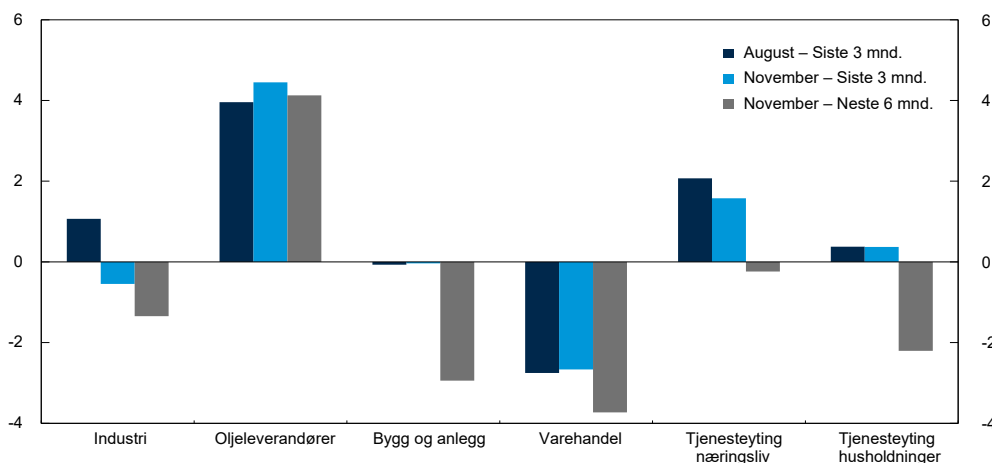
Figur 3. Samlet produksjonsvekst

Vekst siste tre måneder og forventet vekst neste seks måneder. Sesongjustert. Annualisert. Prosent

Figur 4. Produksjonsvekst. Alle næringer

Vekst siste tre måneder og forventet vekst neste seks måneder. Sesongjustert. Annualisert. Prosent

har ført til utsettelse av prosjekter og fall i boligbyggingen. I tillegg påpeker flere bedrifter at det har blitt lyst ut færre prosjekter i offentlig regi. På den annen side er ordreinngangen knyttet til bygging og rehabilitering av forretningsbygg fortsatt god. Bygg- og anleggsbedriftene venter at aktiviteten vil falle fremover som følge av den samlet sett svake tilførselen av nye prosjekter gjennom 2022.

Oppdragsmengden hos de næringsrettede tjenesteyterne har økt i høst, men veksten har avtatt fra august. Bedriftene tror de vil få litt mindre å gjøre fremover. Det er imidlertid uvanlig stor variasjon i forventningene. Bedrifter innen eiendom, bemanning og markedskommunikasjon er blant de mest pessimistiske, mens bedrifter innen for eksempel IT og andre typer konsulenttjenester fortsatt venter ganske sterk vekst. Blant de reiselivsrelaterte bedriftene er det også stor variasjon i forventningene til aktiviteten framover.

Utsikter til lavere etterspørsel fra husholdningene

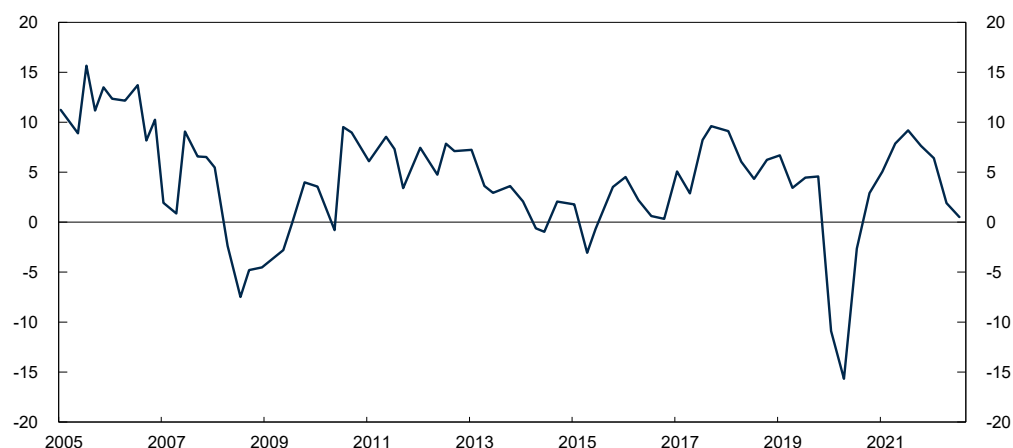
Den siste tiden har aktiviteten blant de husholdningsrettede tjenesteyterne økt litt, mens omsetningsvolumet i varehandelen har falt mye. Husholdningene har fortsatt å vri konsumet fra varer tilbake til tjenester. I tillegg peker enkelte på økt grensehandel og mer handel i utlandet i forbindelse med feriereiser. Deler av varehandelen har dessuten sett en vridning mot rimeligere alternativer. Både tjenesteyterne og varehandelsbedriftene venter at lavere kjøpekraft hos husholdningene vil føre til redusert etterspørsel fremover. Flere tror den største effekten først vil komme etter nyttår. I varehandelen venter en overvekt av bedriftene lavere omsetningsvolum det neste halvåret, og kun et fåtall venter økt volum. Tjenesteyterne har større spredning i sine forventninger. Enkelte tror at husholdningene fortsatt har et oppdemmet behov for opplevelser og sosiale begivenheter, og at de derfor vil stramme mer inn på konsumet av varer enn tjenester. Andre påpeker at mye av tjenestekonsumet, for eksempel restaurantbesøk og reiser er enkelt å kutte når husholdningene må redusere forbruket, og at det derfor er tjenestekonsumet som blir rammet hardest.

Høy aktivitet innenfor olje og energi

Høye olje- og energipriser bidrar til stor investeringsvilje innen oljeutvinning og kraftproduksjon. Det fører til god vekst for oljeleverandørene og deler av eksportindustrien. Veksten hos oljeleverandørene trekkes dessuten opp av oljeskattepakken. Bedriftene venter god vekst også fremover, men enkelte frykter at de foreslåtte skatteendringene kan føre til at prosjekter blir skrinlagt.

Figur 5. Investeringsvekst

Forventet vekst neste tolv måneder. Prosent

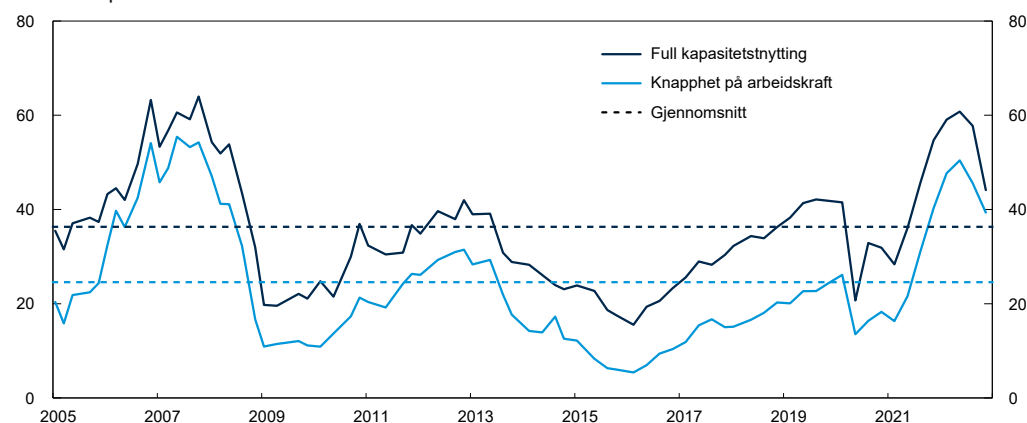
Bedriftene rapporterer om fallende produksjon i industrien. Utviklingen er svakest for hjemmemarkedsindustrien, som særlig dempes av redusert etterspørsel etter byggevarer og vridning mot rimeligere matvarer. I tillegg forteller leverandørene til havbruksnæringen at flere oppdragsgivere har utsatt prosjekter med begrunnelse i den nye grunnrenteskatten. Flere bedrifter venter at høy global prisvekst og energimangel i Europa vil føre til økonomisk tilbakegang i viktige eksportmarkeder. De tror det vil bidra til lavere oppdragsmengde også for egen del.

Stabilt investeringsnivå fremover

Siden starten av 2021 har bedriftene planlagt å øke investeringene de kommende tolv månedene (se figur 5). I denne runden venter de at veksten vil flate ut fremover. Det reflekterer at mange bedrifter allerede har gjennomført store investeringer det siste året. I tillegg er det flere bedrifter som utsetter planlagte investeringer som følge av usikkerhet knyttet til veksten i byggekostnader og utviklingen i etterspørselen fremover. Oljeleverandørene og industribedriftene vil investere mer fremover, mens de øvrige næringene planlegger lavere investeringer.

Figur 6. Kapasitetsutnyttning¹ og knapphet på arbeidskraft²

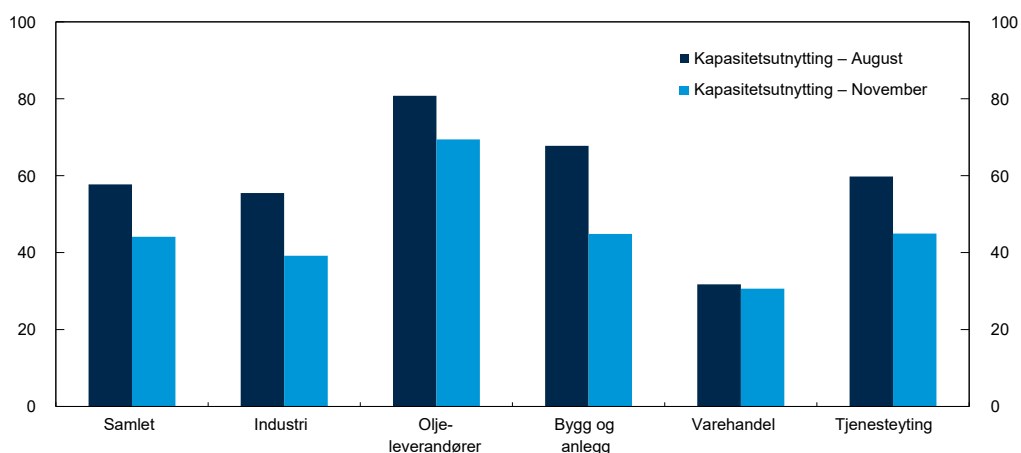
Andeler i prosent

1) Andel av kontaktene som vil ha noen eller betydelige problemer med å øke produksjonen/salget uten å sette inn flere ressurser, som for eksempel arbeidskraft eller maskiner. 2) Andel av kontaktene som svarer at knapphet på arbeidskraft begrenser produksjonen/salget. Spørsmålet om arbeidskraft er bare stilt til de bedriftene som har oppgitt å ha full kapasitetsutnyttning, men serien viser andelen av alle som er med i intervjurunden. Kommune- og sykehussektoren svarer ikke på spørsmålene om kapasitetsutnyttning, men svarer likevel på spørsmålet om arbeidskraft.

Figur 7. Kapasitetsutnytting¹

Andeler i prosent

1) Andel av kontaktene som vil ha noen eller betydelige problemer med å øke produksjonen/salget uten å sette inn flere ressurser, som for eksempel arbeidskraft eller maskiner.

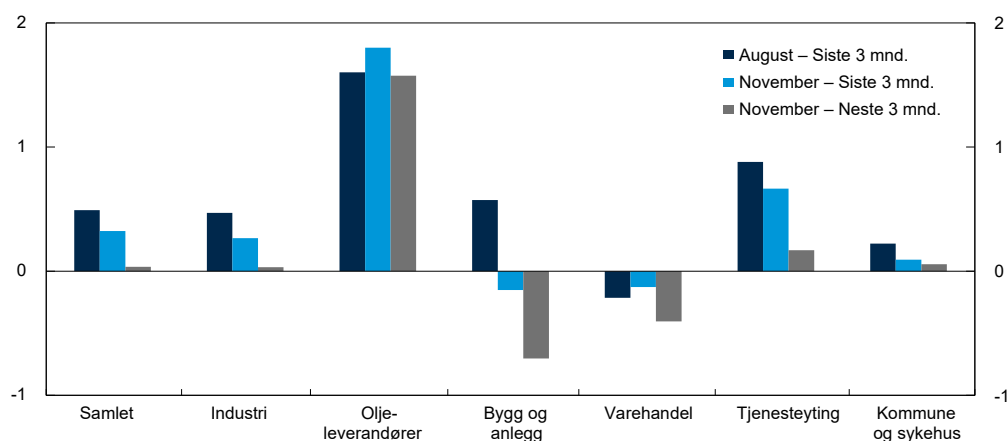
Lavere kapasitetsutnytting

Det siste året har høy etterspørsel og begrensninger i varetilgangen ført til kapasitetsproblemer hos uvanlig mange bedrifter (se figur 6). Andelen bedrifter som meldte om kapasitetsproblemer nådde i vår det høyeste nivået siden 2007, men avtok noe i forrige runde. I løpet av høsten har andelen falt mye. Nå melder under halvparten av bedriftene om full kapasitetsutnytting. Nedgangen er bredt fordelt på næringer og regioner, men andelen har falt mest i bygg- og anleggsnæringen (se figur 7). Kun et fåtall av bedriftene har nå problemer med å få tak i innsatsvarer og en stor del har økt kapasiteten sin gjennom oppbemanninger det siste året. Samtidig møter mange av bedriftene svakere vekst i etterspørselen. Til tross for at andelen bedrifter med høy kapasitetsutnytting har falt i høst, er andelen fortsatt høyere enn det historiske gjennomsnittet.

Det er færre kontakter som har rekrutteringsproblemer enn det var i august, men arbeidsmarkedet er fortsatt stramt. Det er stor knapphet på blant annet teknisk kompetanse og helsearbeidere, og rekrutteringsproblemene er størst blant oljeleverandører, kommuner og sykehus. Indikatoren for knapphet på arbeidskraft har derfor falt mindre enn indikatoren for kapasitetsutnytting, og avstanden mellom dem er den minste som er målt siden oppstarten av tidsseriene i 2005.

Figur 8. Sysselsetningsvekst

Vekst siste tre måneder og forventet vekst neste tre måneder. Sesongjustert. Prosent

Bedriftene har økt sysselsettingen mye siden starten av 2021, og oppbemanningen har fortsatt den siste tiden (se figur 8). Veksten har avtatt fra forrige runde. Høy sysselsettingsvekst blant oljeleverandørene og tjenesteyterne trekker opp den samlede veksten. I bygg og anlegg og varehandelen har bedriftene derimot redusert bemanningen. Bedriftene i varehandel og bygg og anlegg forbereder videre nedbemanning, mens oljeleverandørene vil fortsette å øke sysselsettingen mye. Samlet venter bedriftene at veksten vil flate ut de neste tre månedene. Mange bedrifter sier de vil vurdere den økonomiske situasjonen på nyåret, og først da beslutte om de må redusere bemanningen.

	Denne runden	Forrige runde
PRODUKSJON OG ETTERSPORSEL		
Produksjonsvekst siste tre mnd (annualisert prosentvis vekst)		
Samlet	0,5	0,9
Hjemmemarkedsindustri	-1,6	0,4
Eksportindustri	1,0	2,1
Oljeleverandører hjemmemarked	4,4	3,9
Oljeleverandører eksportmarked	4,5	4,1
Bygg og anlegg	0,0	-0,1
Varehandel	-2,7	-2,8
Tjenesteyting næringsliv	1,6	2,1
Tjenesteyting husholdning	0,4	0,4
Forventet produksjonsvekst neste seks mnd (annualisert prosentvis vekst)		
Samlet	-1,1	-0,3
Hjemmemarkedsindustri	-2,3	-1,5
Eksportindustri	0,1	3,0
Oljeleverandører hjemmemarked	4,2	3,6
Oljeleverandører eksportmarked	3,9	3,6
Bygg og anlegg	-2,9	-3,3
Varehandel	-3,7	-3,6
Tjenesteyting næringsliv	-0,2	1,1
Tjenesteyting husholdning	-2,2	-0,7
ARBEIDSMARKED OG PRODUKSJONGAP		
Sysselsettingsvekst siste tre mnd	0,3	0,5
Forventet sysselsettingsvekst neste tre mnd	0,0	0,2
Knapphet på arbeidskraft	39,3	45,6
Full kapasitetsutnyttelse	44,1	57,7
KOSTNADER OG PRISER		
Anslag årslønnsvekst inneværende år	4,0	4,0
Anslag årslønnsvekst neste år	4,2	